

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πρώτο πενταμελές τμήμα)
της 28ης Φεβρουαρίου 2002 *

Στην υπόθεση T-308/94,

Cascades SA, με έδρα το Bagnolet (Γαλλία), εκπροσωπούμενη από τον J.-Y. Art, avocat, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους R. Lyal και É. Girrini Fournier, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως 94/601/EK της Επιτροπής, της 13ης Ιουλίου 1994, σχετικά με μια διαδικασία βάσει του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (IV/C/33.833 — Χαρτόνι) (ΕΕ L 243, σ. 1),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ
ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (πρώτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους B. Vesterdorf, Πρόεδρο, K. Lenaerts, J. Pírrung, M. Βηλαρά και N. J. Forwood, δικαστές,

γραμματέας: D. Christensen, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998,

έχοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Νοεμβρίου 2000,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 2ας Οκτωβρίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς

¹ Η παρούσα υπόθεση αφορά την απόφαση 94/601/ΕΚ της Επιτροπής, της 13ης Ιουλίου 1994, σχετικά με μια διαδικασία βάσει του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ

(IV/C/33.833 — Χαρτόνι) (ΕΕ L 243, σ. 1), όπως διορθώθηκε πριν από τη δημοσίευσή της με απόφαση της Επιτροπής της 26ης Ιουλίου 1994 [C(94) 2135 τελικό] (στο εξής: απόφαση της Επιτροπής). Με την απόφαση της Επιτροπής, επιβλήθηκαν πρόστιμα σε 19 κατασκευαστές προμηθευτές χαρτονιού εγκατεστημένους εντός της Κοινότητας, λόγω παραβάσεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης (νυν άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ).

- 2 Το διατακτικό της αποφάσεως έχει ως εξής:

«Άρθρο 1

Οι επιχειρήσεις Buchmann GmbH, Cascades SA, Enso-Gutzeit Oy, Europa Carton AG, Finnboard — the Finnish Board Mills Association, Fiskeby Board AB, Gruber & Weber GmbH & Co KG, Kartonfabriek De Eendracht NV (με εμπορική επωνυμία BPB de Eendracht NV) NV Koninklijke KNP BT NV (πρώην Koninklijke Nederlandse Papierfabrieken NV), Laakmann Karton GmbH & Co KG, Mo Och Domsjö AB (MoDo), Mayr-Melnhof Gesellschaft mbH, Papeteries de Lancey SA, Rena Kartonfabrik AS, Sarrió SpA, SCA Holding Ltd [πρώην Reed Paper & Board (UK) Ltd], Stora Kopparbergs Bergslags AB, Enso Española SA (πρώην Tampella Española SA) και Moritz J. Weig GmbH & Co. KG παρέβησαν το άρθρο 85 παράγραφος 1 της Συνθήκης με τη συμμετοχή τους:

- στην περίπτωση της Buchmann και της Rena από τον Μάρτιο του 1988 περίπου μέχρι τα τέλη του 1990 τουλάχιστον,
- στην περίπτωση της Enso Española, τουλάχιστον από τον Μάρτιο του 1988 μέχρι το τέλος Απριλίου 1991 τουλάχιστον,

- στην περίπτωση της Gruber & Weber από το 1988 τουλάχιστον μέχρι τα τέλη του 1990,
- στις υπόλοιπες περιπτώσεις, από τα μέσα του 1986 μέχρι τον Απρίλιο του 1991 τουλάχιστον,

σε μία συμφωνία και μια εναρμονισμένη πρακτική με τις οποίες, από τα μέσα του 1986, οι προμηθευτές χαρτονιού στην Κοινότητα:

- πραγματοποίησαν σε τακτά χρονικά διαστήματα σειρά μυστικών και θεσμοθετημένων συναντήσεων για να συζητήσουν και να υιοθετήσουν ένα κοινό βιομηχανικό σχέδιο περιορισμού του ανταγωνισμού,
- συμφώνησαν τακτικές αυξήσεις των τιμών για κάθε ποιότητα του προϊόντος σε κάθε εθνικό νόμισμα,
- προσχέδιασαν και εφήρμοσαν ταυτόχρονες και ενιαίες αυξήσεις των τιμών σε ολόκληρη την Κοινότητα,
- συμφώνησαν άτυπα να διατηρηθούν σταθερά τα μερίδια των σημαντικότερων παραγωγών στην αγορά με κατά καιρούς τροποποιήσεις,

- έλαβαν, όλο και συχνότερα από τις αρχές του 1990, εναρμονισμένα μέτρα ελέγχου της προσφοράς του προϊόντος στην κοινοτική αγορά, για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή των εν λόγω εναρμονισμένων αυξήσεων των τιμών,

- αντήλλαξαν εμπορικές πληροφορίες (για τις παραδόσεις, τις τιμές, την παύση της λειτουργίας των εργοστασίων, τις ανεκτέλεστες παραγγελίες και τα ποσοστά χρησιμοποίησης των μηχανημάτων) για τη στήριξη των παραπάνω μέτρων.

[...]

Άρθρο 3

Με την παρούσα απόφαση επιβάλλονται, για τις παραβάσεις του άρθρου 1 που διαπιστώθηκαν, τα ακόλουθα πρόστιμα στις παρακάτω επιχειρήσεις:

[...]

ii) Cascades SA, πρόστιμο 16 200 000 ECU·

[...]».

- 3 Κατά την απόφαση της Επιτροπής, η παράβαση εξελίχθηκε στο πλαίσιο ενός φορέα γνωστού ως Product Group Paperboard (στο εξής: PG Paperboard), ο οποίος απε-τελείτο από διάφορες ομάδες ή επιτροπές.
- 4 Εντός του φορέα αυτού συστάθηκε, περί τα μέσα του 1986, μια Presidents Working Group (ομάδα εργασίας προέδρων, στο εξής: PWG), αποτελούμενη από υψηλά ισταμένους εκπροσώπους των (οκτώ περίπου) μεγαλύτερων παραγωγών χαρτονιού της Κοινότητας.
- 5 Η PWG είχε ως βασική δραστηριότητα να συζητεί και να διαβουλεύεται για την αγορά, τα μερίδια αγοράς, τις τιμές και την παραγωγική ικανότητα. Ειδικότερα, ελάμβανε βασικές αποφάσεις τόσο για το χρονοδιάγραμμα όσο και για το επίπεδο των αυξήσεων των τιμών που θα πραγματοποιούσαν οι παραγωγοί.
- 6 Η PWG υπέβαλλε εκθέσεις στην President Conference (συμβούλιο προέδρων, στο εξής: PC), στην οποία μετείχαν (κατά το μάλλον ή ήττον τακτικά) όλοι σχεδόν οι διευθύνοντες σύμβουλοι των οικείων επιχειρήσεων. Η PC συνερχόταν κατά την υπό κρίση περίοδο δύο φορές ετησίως.
- 7 Στα τέλη 1987, συστάθηκε η Joint Marketing Committee (κοινή επιτροπή μάρκετινγκ, στο εξής: JMC). Βασικό της έργο ήταν, αφενός μεν, να προσδιορίζει εάν και, εφόσον ναι, με ποιον τρόπο θα μπορούσαν να τεθούν σε ισχύ οι αυξήσεις των τιμών, αφε-τέρου δε, να επεξεργάζεται τις λεπτομέρειες των πρωτοβουλιών για τις τιμές που απεφάσιζε η PWG για καθεμία χώρα μεμονωμένα και για τους κυριότερους πελάτες με στόχο τη δημιουργία ενός συστήματος ισοδυνάμων τιμών στην Ευρώπη.
- 8 Τέλος, η «οικονομική επιτροπή» (στο εξής: OE) συζητούσε θέματα όπως οι διακυ-μάνσεις των τιμών στις εθνικές αγορές και οι ανεκτέλεστες παραγγελίες και γνω-στοποιούσε τα πορίσματά της στην JMC ή, πριν από τα τέλη του 1987, στην

προκάτοχο της JMC, Marketing Committee. Η ΟΕ απετελείτο από διευθυντές μάρκετινγκ ή/και πωλήσεων των περισσότερων από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και συνερχόταν περισσότερες από μία φορές ετησίως.

- 9 Όπως προκύπτει ακόμη από την απόφασή της, η Επιτροπή έκρινε ότι οι δραστηριότητες της PG Paperboard υπεβοηθούντο από την ανταλλαγή πληροφοριών που γινόταν μέσω της εταιρείας καταπιστευτικής διαχείρισεως Fides με έδρα τη Ζυρίχη (Ελβετία). Κατά την απόφαση της Επιτροπής, τα περισσότερα μέλη της PG Paperboard υπέβαλλαν στη Fides περιοδικές εκθέσεις σχετικά με τις παραγγελίες, την παραγωγή, τις πωλήσεις και τη χρησιμοποίηση της παραγωγικής ικανότητας. Οι εκθέσεις αυτές συγκεντρώνονταν στο πλαίσιο του συστήματος Fides, τα δε συγκεντρωμένα κατ' αυτόν τον τρόπο στοιχεία διαβιβάζονταν στη συνέχεια στους μετέχοντες.
- 10 Η προσφεύγουσα Cascades SA (στο εξής: Cascades) συνεστήθη τον Σεπτέμβριο του 1985. Το κεφάλαιό της κατέχει κατά πλειοψηφία η εταιρία καναδικού δικαίου Cascades Paperboard International Inc.
- 11 Ο καναδικός όμιλος εισήλθε στην ευρωπαϊκή αγορά χαρτονιού τον Μάιο του 1985, εξαγοράζοντας την εταιρία Cartonnerie Maurice Franck (η οποία μετετράπη στην Cascades La Rochette SA). Τον Μάιο του 1986, η Cascades αγόρασε τη χαρτονοποία Blendecques (η οποία μετετράπη στην Cascades Blendecques SA).
- 12 Η απόφαση της Επιτροπής εκθέτει ότι η εταιρία βελγικού δικαίου Van Duffel NV (στο εξής: Duffel) και η εταιρία σουηδικού δικαίου Djurafors AB (στο εξής: Djurafors), τις οποίες η προσφεύγουσα εξαγόρασε την 1η Μαρτίου και την 1η Απριλίου 1989, αντιστοίχως (συνημμένος στην απόφαση της Επιτροπής πίνακας 8), μετείχαν, πριν από την εξαγορά τους, στην περιγραφόμενη στο άρθρο 1 της αποφάσεως σύμπραξη. Από το 1989, οι δύο επιχειρήσεις, κατά την απόφαση της Επιτροπής πάντα, άλλαξαν επωνυμία και συνέχισαν τις δραστηριότητές τους ως ανεξάρτητες θυγατρικές εταιρείες στον όμιλο Cascades (αιτιολογική σκέψη 147). Εν τούτοις, όσον αφορά τη συμμετοχή των δύο αυτών επιχειρήσεων στη σύμπραξη τόσο προ της εξαγοράς όσο και μετά την εξαγορά τους από την Cascades, η Επιτροπή έκρινε ότι ενδεικνυόταν να απευθύνει την απόφαση στον όμιλο Cascades, εκπροσωπούμενο από την προσφεύγουσα.

- 13 Τέλος, κατά την απόφαση της Επιτροπής, η προσφεύγουσα μετείχε στις συνεδριάσεις της PWG, της JMC και της ΟΕ κατά το χρονικό διάστημα από τα μέσα του 1986 μέχρι τον Απρίλιο του 1991. Θεωρήθηκε από την Επιτροπή ως μία από τους «επί κεφαλής» της συμπράξεως, που έπρεπε να φέρει ιδιαίτερη ευθύνη.
- 14 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 6 Οκτωβρίου 1994, η προσφεύγουσα άσκησε την υπό κριση προσφυγή.
- 15 Με χωριστό δικόγραφο, το οποίο κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 4 Νοεμβρίου 1994, υπέβαλε επίσης αίτηση αναστολής εκτελέσεως των άρθρων 3 και 4 της αποφάσεως. Με διάταξη της 17ης Φεβρουαρίου 1995, T-308/94 R, Cascades κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-265), ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου διέταξε την, υπό ορισμένους όρους, αναστολή της υποχρεώσεως της προσφεύγουσας να συστήσει υπέρ της Επιτροπής τραπεζική εγγύηση προς αποφυγή της άμεσης είσπραξης του προστίμου που της επιβλήθηκε με το άρθρο 3 της αποφάσεως. Διέταξε επίσης την προσφεύγουσα να κοινοποιήσει, εντός ορισμένης προθεσμίας, στην Επιτροπή συγκεκριμένες πληροφορίες.
- 16 Με απόφαση της 14ης Μαΐου 1998, T-308/94, Cascades κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-925, στο εξής: απόφαση του Πρωτοδικείου), το Πρωτοδικείο απέρριψε την προσφυγή, που αποσκοπούσε, κυρίως μεν, στην ακύρωση της αποφάσεως καθ' όσον αφορούσε την προσφεύγουσα, επικουρικά δε, στη μείωση του επιβληθέντος προστίμου. Ειδικότερα, απέρριψε ως αβάσιμο τον λόγο ακυρώσεως ότι δεν μπορούσε να καταλογιστεί στην Cascades η προ της εξαγοράς τους συμπεριφορά της Duffel και της Djurafors.
- 17 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 23 Ιουλίου 1998, η προσφεύγουσα άσκησε, δυνάμει του άρθρου 49 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, αναίρεση κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου.

- 18 Προς στήριξη της αιτήσεώς της, η προσφεύγουσα προέβαλε τρεις λόγους αναιρέσεως.
- 19 Πρώτον, η προσφεύγουσα θεωρούσε την αιτιολογία της αποφάσεως του Πρωτοδικείου αντιφατική, καθ' όσον το Πρωτοδικείο δεν είχε αντλήσει τις συνέπειες των δικών του εκτιμήσεων ως προς την ανεπαρκή αιτιολόγηση της αποφάσεως της Επιτροπής σχετικά με τον προσδιορισμό του γενικού επιπέδου των προστίμων.
- 20 Δεύτερον, υποστήριξε ότι το Πρωτοδικείο είχε ερμηνεύσει εσφαλμένα την έννοια των «συνεπειών της παραβάσεως επί της αγοράς» και ότι, εν πάση περιπτώσει, προσέβαλλε την αρχή της αναλογικότητας, διότι, καίτοι διαπίστωνε ότι η Επιτροπή δεν είχε αποδείξει όλα τα αποτελέσματα που έλαβε ως βάση για τον καθορισμό του γενικού επιπέδου των προστίμων, δεν μείωσε το επιβληθέν από την Επιτροπή πρόστιμο.
- 21 Τρίτον, η προσφεύγουσα διατεινόταν ότι το Πρωτοδικείο έπληττε την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, καθ' όσον ενέκρινε τα επιλεγέντα από την Επιτροπή κριτήρια, σχετικά με το καταλογιστόν της συμπεριφοράς επιχειρήσεων που μεταβιβάστηκαν κατά τη διάρκεια της διαπράξεως της παραβάσεως.
- 22 Με την απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-279/98 P, Cascades κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-9693, στο εξής: απόφαση του Δικαστηρίου), το Δικαστήριο απέρριψε τον πρώτο και τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως.

23 Αντιθέτως, δέχτηκε τον τρίτο λόγο αναιρέσεως. Σχετικώς, το Δικαστήριο έκρινε:

«74 [...] επισημαίνεται ότι το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, στη σκέψη 148 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, “στην περίπτωση εταιρίας που, πριν από τη μεταβίβασή της, μετείχε ατομικά στην παράβαση, ο προσδιορισμός του αποδέκτη της αποφάσεως, αν δηλαδή θα είναι η μεταβιβασθείσα εταιρία ή η νέα μητρική εταιρία, εξαρτάται αποκλειστικά από τα κριτήρια της αιτιολογικής σκέψεως 143 της αποφάσεως”.

75 Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 143 της αποφάσεως της Επιτροπής, όσον αφορά τις “ενέργειες των θεωρούμενων ως αυτόνομων θυγατρικών εταιρειών, η Επιτροπή έχει θεωρήσει καταρχήν την οντότητα που αναφέρεται στους καταλόγους μελών της PG Paperboard ως την ‘επιχείρηση’ στην οποία πρέπει να απευθυνθεί η παρούσα απόφαση, υπό την επιφύλαξη των ακόλουθων εξαιρέσεων:

1) όταν στην παράβαση έχουν συνεργήσει περισσότερες της μιας επιχειρήσεις ενός ομίλου

ή

2) όταν υπάρχουν σαφείς αποδείξεις για τη σχέση της μητρικής εταιρείας του ομίλου με τη συνέργεια της θυγατρικής εταιρείας στη σύμπραξη,

η απόφαση μπορεί να απευθυνθεί στον όμιλο (που εκπροσωπείται από τη μητρική εταιρεία)”.

76 Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, στη σκέψη 157 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, ότι, κατά τον χρόνο εξαγοράς της Duffel και της Djurafors, “αυτές μετείχαν αδιαμφισβήτητα σε παράβαση στην οποία μετείχε και η προσφεύγουσα μέσω των εταιριών Cascades La Rochette και Cascades Blendecques”, κατέληξε δε, στη σκέψη 158, ως εξής:

“Υπ’ αυτές τις συνθήκες, δικαιολογημένα η Επιτροπή καταλόγισε στην προσφεύγουσα τη συμπεριφορά της Djurafors και της Duffel για την περίοδο που προηγήθηκε και για την περίοδο που επακολούθησε την εξαγορά τους από την προσφεύγουσα. Στην προσφεύγουσα εναπέκειτο, ως μητρική εταιρία, να λάβει έναντι των θυγατρικών της κάθε μέτρο με σκοπό να εμποδίσει τη συνέχιση της παραβάσεως της οποίας δεν αγνοούσε την ύπαρξη.”

77 Και είναι μεν ακριβές ότι η αναιρεσείουσα έπρεπε να θεωρηθεί ευθυνόμενη για τη συμπεριφορά των δύο αυτών θυγατρικών, από της εξαγοράς τους και εντεύθεν, δεν αποδείχθηκε όμως ότι μπορούσε εγκύρως να της καταλογισθεί και η προγενέστερη παραβατική τους συμπεριφορά.

78 Συγκεκριμένα, για τη συμπεριφορά αυτήν ευθύνεται, κατ’ αρχήν, το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που διηύθυνε την οικεία επιχείρηση κατά τον χρόνο διαπράξεως της παραβάσεως, έστω και αν, κατά τον χρόνο εκδόσεως της περί διαπιστώσεως της παραβάσεως απόφασης, η εκμετάλλευση της επιχειρήσεως τελούσε υπό την ευθύνη άλλου προσώπου.

79 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, η Djurafors και η Duffel μετείχαν ανεξάρτητα στην παράβαση από τα μέσα του 1986 μέχρι την εξαγορά τους από την αναιρεσείουσα, τον Μάρτιο του 1989 (βλ. σκέψη 48 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης). Περαιτέρω, οι εταιρίες αυτές δεν απορροφήθηκαν απλώς από την αναιρεσείουσα, αλλά συνέχισαν τις δρα-

στηριότητες τους ως θυγατρικές της. Πρέπει, επομένως, να ευθύνονται οι ίδιες για την παραβατική συμπεριφορά την οποία εκδήλωσαν πριν τις εξαγοράσει η αναιρεσείουσα, η οποία δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη γι' αυτήν.

- 80 Κατά συνέπεια, πρέπει να διαπιστωθεί ότι το Πρωτοδικείο, θεωρώντας την αναιρεσείουσα υπεύθυνη για τις παραβάσεις που είχαν διαπράξει οι εταιρίες Duffel και Djurafors πριν από την εξαγορά τους, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, και, επομένως, να εξαφανιστεί η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.»
- 24 Στη σκέψη 82, το Δικαστήριο έκρινε ότι, «επειδή η δικογραφία δεν περιέχει στοιχεία σχετικά με το μερίδιο το οποίο αντιπροσώπευε, κατά την επιμέτρηση του προστίμου, η ατομική συμμετοχή της Duffel και της Djurafors στη σύμπραξη, από τα μέσα του 1986 μέχρι την εξαγορά τους από την αναιρεσείουσα, τον Μάρτιο του 1989, το Δικαστήριο πρέπει να αναπέμψει την υπόθεση στο Πρωτοδικείο, για να καθορίσει αυτό το ύψος του προστίμου με γνώμονα τα προεκτεθέντα, και να επιφυλαχθεί ως προς τα δικαστικά έξοδα.»
- 25 Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο αναιρέσε μερικώς την απόφαση του Πρωτοδικείου, «κατά το μέτρο που καταλογίζει στην Cascades SA την ευθύνη των παραβάσεων που διέπραξαν η Van Duffel NV και η Djurafors AB κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ μέσων 1986 και Φεβρουαρίου 1989, συμπεριλαμβανομένου» (παράγραφος 1 του διατακτικού), απέρριψε την αίτηση αναιρέσεως κατά τα λοιπά, ανέπεμψε την υπόθεση στο Πρωτοδικείο και επιφυλάχθηκε ως προς τα δικαστικά έξοδα.
- 26 Η εκδίκαση της υποθέσεως ανατέθηκε στο πρώτο πενταμελές τμήμα του Πρωτοδικείου.

- 27 Σύμφωνα με το άρθρο 119 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, η προσφεύγουσα και η καθής κατέθεσαν υπόμνημα εγγράφων παρατηρήσεων.
- 28 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (πρώτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε την έναρξη της προφορικής διαδικασίας. Στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, κάλεσε την Επιτροπή να απαντήσει εγγράφως σε ερώτηση, πράγμα που αυτή έπραξε εντός της ταχθείσας προθεσμίας.
- 29 Οι διάδικοι αγόρευαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 2ας Οκτωβρίου 2001.

Αιτήματα των διαδίκων υποβληθέντα μετά την αναπομπή

- 30 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να μειώσει το πρόστιμο που της επιβλήθηκε με το άρθρο 3 της αποφάσεως της Επιτροπής·
 - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

31 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να ορίσει το ποσό του προστίμου σε πρόσφορο ύψος εκτιμώντας την ευθύνη της προσφεύγουσας στη διαπιστωθείσα παράβαση·
- να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

Επιχειρήματα των διαδίκων

32 Από την απόφαση του Δικαστηρίου, κατά την οποία η προ της εξαγοράς τους από την Cascades συμπεριφορά της Duffel και της Djurafors δεν μπορεί να καταλογιστεί σ' αυτήν, η προσφεύγουσα αντλεί δύο συμπεράσματα. Αυτά αφορούν, πρώτον, τον κύκλο εργασιών που πρέπει να ληφθεί ως βάση υπολογισμού του επιβλητέου στην Cascades προστίμου και, δεύτερον, τον συντελεστή αυτού του προστίμου.

33 Πρώτον, ο κύκλος εργασιών που πρέπει να ληφθεί ως βάση υπολογισμού του προστίμου πρέπει να μειωθεί. Ειδικότερα, κατά τη μέθοδο επιμετρήσεως των προστίμων την οποία χρησιμοποίησε η Επιτροπή, το επιβληθέν στην Cascades πρόστιμο υπολογίστηκε βάσει του κύκλου εργασιών που αντιστοιχούσε στις πωλήσεις χαρτονιού που πραγματοποιήθηκαν το 1990 εντός της Κοινότητας από ολόκληρο τον όμιλο Cascades, συμπεριλαμβανομένων των πωλήσεων χαρτονιού που πραγματοποίησαν η Duffel και η Djurafors.

- 34 Η προσφεύγουσα εξηγεί ότι το ύψος του κύκλου εργασιών το οποίο έλαβε ως βάση η Επιτροπή ανέρχεται σε 180 εκατομμύρια ECU, ήτοι 1 244 εκατομμύρια γαλλικά φράγκα (FRF) σύμφωνα με τον συντελεστή μετατροπής τον οποίο εφάρμοσε η Επιτροπή. Το ποσό αυτό είναι ίσο προς το άθροισμα των κύκλων εργασιών που πραγματοποίησαν από πωλήσεις χαρτονιού κατά το 1990 εντός της Κοινότητας η Cascades Blendecques-La Rochette (στο εξής: Blendecques-La Rochette) (877 εκατομμύρια), η Djurafors (186 εκατομμύρια) και η Duffel (180 εκατομμύρια).
- 35 Αμφισβητεί επίσης τη διάρκεια συμμετοχής στην παράβαση, την οποία έκρινε αποδεδειγμένη η Επιτροπή για τον υπολογισμό του προστίμου που της επέβαλε, ήτοι 60 μηνών (από τον Ιούνιο του 1986 μέχρι τον Μάιο του 1991). Συγκεκριμένα, κατά το μέτρο που το Δικαστήριο έκρινε ότι η Cascades δεν μπορούσε να θεωρηθεί υπεύθυνη για τις παραβάσεις τις οποίες είχαν διαπράξει πριν από την εξαγορά τους οι εταιρίες Duffel και Djurafors, έπρεπε να τύχει της μειώσεως κατ' αναλογία της περιόδου συμμετοχής στην παράβαση την οποία εφάρμοσε η Επιτροπή στις περιπτώσεις στις οποίες η εν λόγω περίοδος ήταν κάτω των 60 μηνών. Εν προκειμένω, η εξαγορά των εταιριών Duffel και Djurafors έγινε την 1η Μαρτίου και την 1η Απριλίου 1989, αντιστοίχως.
- 36 Συνεπώς, κατά τη χρησιμοποιηθείσα από την Επιτροπή μέθοδο υπολογισμού, ο κύκλος εργασιών που ελήφθη ως βάση επιμετρήσεως του επιβληθέντος στην Cascades προστίμου προέκυψε από την ακόλουθη πράξη:

877 εκατομμύρια x $1/6,91 \times 33/60$ (για την παράβαση που καταλογίστηκε στην Blendecques - La Rochette, για την περίοδο μεταξύ Ιουνίου 1986 και Φεβρουαρίου 1989), ήτοι 69,8 εκατομμύρια ECU,

+

(877 εκατομμύρια + 180 εκατομμύρια) x $1/6,91 \times 1/60$ (για την παράβαση που καταλογίστηκε στην Blendecques-La Rochette και στην Duffel τον Μάρτιο του 1989), ήτοι 2,55 εκατομμύρια ECU,

+

1 244 εκατομμύρια x 1/6,91 × 26/60 (για την παράβαση που καταλογίστηκε στην Blendecques-La Rochette, στην Duffel και στην Djurafors, για την περίοδο μεταξύ Απριλίου 1989 και Μαΐου 1991), ήτοι 78 εκατομμύρια ECU,

ήτοι 150 εκατομμύρια ECU.

- 37 Δεύτερον, η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι, έναντι αυτής, η Επιτροπή εφάρμοσε στον οικείο κύκλο εργασιών συντελεστή 9 % και όχι 7,5 %, με τη αιτιολογία ότι η Cascades θεωρήθηκε μεταξύ των «επί κεφαλής» της συμπράξεως.
- 38 Αρνήθηκε ανέκαθεν ότι ενήργησε ως «επί κεφαλής» της συμπράξεως. Τη συμμετοχή της στις συνεδριάσεις της PWG την απαιτούσαν τα άλλα μέλη αυτού του οργάνου από το 1986, για να επιτηρούν καλύτερα τη συμπεριφορά της στην αγορά. Ωστόσο, αναφέρει ότι το Πρωτοδικείο έκρινε ότι δεν είχε προσκομίσει επαρκείς αποδείξεις προς στήριξη αυτού του ισχυρισμού.
- 39 Το ότι η συμπεριφορά της Duffel και της Djurafors μεταξύ 1986 και 1989 δεν είναι καταλογιστέα στην Cascades προσκομίζει άλλο ένα αποδεικτικό στοιχείο, που ενισχύει το σύνολο των άλλων αποδεικτικών στοιχείων τα οποία έχει προηγουμένως προβάλει η Cascades, υπέρ του ότι δεν μετείχε οικειοθελώς στις συνεδριάσεις της PWG.
- 40 Κατά την απόφαση της Επιτροπής (αιτιολογική σκέψη 170), η PWG συγκέντρωνε τους μεγαλύτερους παραγωγούς χαρτονιού στην Ευρώπη. Κατά το μέτρο που η προ του 1989 συμπεριφορά της Duffel και της Djurafors δεν είναι καταλογιστέα στην Cascades, οι πωλήσεις των δύο αυτών εταιριών δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη στον

προσδιορισμό του σχετικού βάρους της Cascades εντός της ευρωπαϊκής αγοράς το 1986. Κατά τη διάρκεια, όμως, του ίδιου αυτού έτους, οι πωλήσεις από την Cascades χαρτονιού ποιότητας GC (χαρτονιού που περιβάλλεται από λευκή επίστρωση και χρησιμοποιείται συνήθως για τη συσκευασία τροφίμων) και χαρτονιού GD (χαρτονιού λευκής επιστρώσεως που χρησιμοποιείται συνήθως για τη συσκευασία μη εδωδίων προϊόντων) στην Ευρώπη αντιπροσώπευαν, στην πραγματικότητα, μόλις 4 % και 6 %, αντιστοίχως, του συνολικού όγκου πωλήσεων, ενώ τα μερίδια αγοράς καθενός από τα άλλα μέλη της PWG (με τη μόνη εξαίρεση της KNP) κυμαίνονταν μεταξύ 15 % και 30 % για καθεμιά από τις ποιότητες χαρτονιού.

- 41 Η προσφεύγουσα θεωρεί, συνεπώς, ότι, κατά τη δημιουργία της PWG, δεν συγκαταλεγόταν μεταξύ των μεγαλύτερων παραγωγών χαρτονιού και ότι, επομένως, η παρουσία της στις συνεδριάσεις της PWG δεν εξηγείτο από το μέγεθος της εταιρίας. Όπως ανέπτυξε στο πλαίσιο της αρχικώς ασκηθείσας ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγής της, η παρουσία της στις συνεδριάσεις της PWG ανταποκρινόταν στη βούληση των «επί κεφαλής» να θέσουν την Cascades υπό την άμεση επιτήρησή τους. Κατά συνέπεια, η απόδοση ρόλου «επί κεφαλής» στην Cascades συνιστά πρόδηλη πλάνη.
- 42 Από τα προεκτεθέντα συμπεραίνει ότι το ύψος του προστίμου πρέπει να υπολογιστεί εφαρμόζοντας τον βασικό συντελεστή 7,5 % στον κύκλο εργασιών των 150 εκατομμυρίων ECU. Εν τοιαύτη περιπτώσει, το επιβαλλόμενο πρόστιμο θα ανέλθει σε 11,25 εκατομμύρια ECU.
- 43 Η Επιτροπή, στηριζόμενη στις σκέψεις 79 και 80 της απόφασης του Δικαστηρίου, δέχεται ότι η Cascades δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για την προ του Μαρτίου 1989 παραβατική συμπεριφορά της Duffel και της Djurafors και ότι για τη συμπεριφορά αυτή ευθύνονται ατομικά οι εταιρίες αυτές.
- 44 Πρέπει, επομένως, να ερευνηθεί εάν και κατά πόσον η ατομική ευθύνη της Duffel και της Djurafors για την προ του Μαρτίου/Απριλίου 1989 συμμετοχή τους στη σύμπραξη πρέπει να οδηγήσει σε μείωση του επιβληθέντος στον όμιλο Cascades προστίμου.

- 45 Επ' αυτού, η Επιτροπή αποκρούει τις παραμέτρους τις οποίες προβάλλει η Cascades για τον υπολογισμό της μειώσεως του προστίμου, ως στηριζόμενες σε εσφαλμένες παραδοχές. Αφενός μεν, θεωρεί ότι δεν είναι λογικό να ληφθεί ο κύκλος εργασιών τον οποίο πραγματοποίησαν κατά το 1990 η Duffel και η Djurafors για να υπολογιστεί το μέρος του προστίμου που αντιστοιχεί στη συμμετοχή των δύο αυτών εταιριών προ της εξαγοράς τους από την Cascades. Η χρησιμοποίηση του κύκλου εργασιών τον οποίο πραγματοποίησαν κατά το 1990, όταν είχαν παύσει να ευθύνονται ατομικώς, καταλήγει να αποδίδει στην προ του 1989 συμμετοχή τους στη σύμπραξη σχετικό βάρος ανώτερο απ' ό,τι είχε πράγματι. Συγκεκριμένα, ο κύκλος εργασιών τους αυξήθηκε σημαντικά μεταξύ 1989 και 1990. Αφετέρου, δε θεωρεί ότι η προτεινόμενη από την προσφεύγουσα μέθοδος υπολογισμού εξαφαλίζει μέρος της ευθύνης που βαρύνει την Cascades ως «επί κεφαλής», ιδιότητα που είχε ήδη προ του 1989. Η αυξημένη αυτή ευθύνη πρέπει να εξακολουθήσει να βαρύνει την Cascades, έστω και αν έπαυσε να φέρει την ευθύνη εκ της προ της εξαγοράς τους συμπεριφοράς της Duffel και της Djurafors.
- 46 Αν υποτεθεί ότι το πρόστιμο πρέπει να μειωθεί, η Επιτροπή προτείνει μια μέθοδο υπολογισμού που συνίσταται στο να αφαιρεθεί από το ύψος του επιβληθέντος στην Cascades προστίμου το ποσό των προστίμων που θα επιβάλλονταν στην Duffel και την Djurafors για τις παραβάσεις τις οποίες διέπραξαν κατά την περίοδο που προηγήθηκε της υπαγωγής τους στον έλεγχο της Cascades αν έπρεπε να φέρουν τις συνέπειες της συμπεριφοράς τους.
- 47 Ο υπολογισμός αυτός θα στηριχθεί στον κύκλο εργασιών τον οποίο πραγματοποίησαν η Duffel και η Djurafors κατά το 1988, δηλαδή κατά την τελευταία οικονομική χρήση πριν από την εξαγορά τους από την Cascades, και που ανερχόταν σε 145 και 113, αντιστοίχως, εκατομμύρια FRF.
- 48 Η Επιτροπή προσθέτει ότι, πριν από την εξαγορά τους, η Duffel και η Djurafors δεν ήταν μέλη της PWG και δεν μπορούν, επομένως, να χαρακτηρισθούν ως «επί κεφαλής»: επομένως, ο συντελεστής του προστίμου πρέπει, σύμφωνα με τη μέθοδο που εφαρμόστηκε το 1994, να ανέλθει σε 7,5 % του κύκλου εργασιών αναφοράς.

- 49 Το ύψος του θεωρητικού προστίμου που θα έπρεπε να επιβάλει η Επιτροπή στην Duffel και την Djurafors για την ατομική τους συμπεριφορά θα μπορούσε να ανέρχεται σε $(33/60 \times 7,5 \% \times 145\,000\,000 \text{ FRF} = 5\,981\,250 \text{ FRF})$ και 695 007 ECU $(34/60 \times 7,5 \% \times 113\,000\,000 \text{ FRF} = 4\,802\,500 \text{ FRF})$, αντιστοίχως.
- 50 Επομένως, το ποσό που πρέπει να αφαιρεθεί από το επιβληθέν στην Cascades πρόστιμο μπορεί να ανέλθει, το πολύ, σε 1 560 600 ECU, οπότε το επιβαλλόμενο στην προσφεύγουσα πρόστιμο μειώνεται στα 14 639 400 ECU.
- 51 Η Επιτροπή υπενθυμίζει, όμως, ότι στο Πρωτοδικείο εναπόκειται να συνεκτιμήσει το σύνολο των πραγματικών περιστάσεων για να καθορίσει το πρόσφορο πρόστιμο, ήτοι το γεγονός, πρώτον, ότι η Cascades εμφανίστηκε ανέκαθεν ενώπιον της Επιτροπής ως εκπροσωπούσα την Duffel και την Djurafors, δεύτερον, ότι τα επιβαλλόμενα στην Duffel και την Djurafors πρόστιμα για την προ της εξαγοράς τους συμπεριφορά τους θα επιβαρύνουν ουσιαστικά την περιουσία του ομίλου Cascades, τρίτον, ότι, από ορισμένες απόψεις, το καρτέλ εμφάνισε ισχυρότερη «ένταση» κατά την τελευταία του περίοδο (άρθρο 1, προτελευταία περίπτωση, της απόφασης της Επιτροπής) και, τέταρτον, ότι τυχόν σημαντική μείωση του προστίμου θα είχε το στρεβλωτικό αποτέλεσμα να ευνοήσει την Cascades έναντι των λοιπών «επί κεφαλής» της συμπράξεως. Ως προς το τελευταίο αυτό σημείο, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι το επιβληθέν στην Cascades πρόστιμο, όπως το υπολογίζει αυτή η τελευταία, θα ισοδυναμούσε προς το 6,18 % του κύκλου εργασιών του ομίλου το 1990.
- 52 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, στο δεύτερο μέρος των παρατηρήσεών της, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο να αναθεωρήσει τον ρόλο «επί κεφαλής» τον οποίο διαπίστωσε με την απόφασή της. Το ζήτημα, όμως, του χαρακτηρισμού της προσφεύγουσας ως «επί κεφαλής» έχει κριθεί οριστικώς με την απόφαση του Πρωτοδικείου (σκέψεις 207 επ., και κυρίως σκέψεις 225 έως 236), χαρακτηρισμό τον οποίο δεν αμφισβήτησε η προσφεύγουσα στο πλαίσιο της αναιρέσεως την οποία άσκησε ενώπιον του Δικαστηρίου· άλλωστε, η απόφαση του Δικαστηρίου αναιρεί την απόφαση του Πρωτοδικείου μόνον «κατά το μέτρο που καταλογίζει στην Cascades SA την ευθύνη των παραβάσεων που διέπραξαν η Van Duffel NV και η Djurafors AB κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ μέσων 1986 και Φεβρουαρίου 1989, συμπεριλαμβανομένου».

- 53 Ως εκ περισσού, επομένως, η Επιτροπή θεωρεί ότι ο ισχυρισμός περί ισχνού οικονομικού βάρους της Cascades είναι αναπόδεικτος. Κατά το 1990, το οικονομικό της βάρος αντιπροσώπευε 7 % του ευρωπαϊκού δυναμικού παραγωγής χαρτονιού (αιτιολογική σκέψη 9 της απόφασης της Επιτροπής): κατά το 1986, η Cascades πραγματοποίησε 4 % των ευρωπαϊκών πωλήσεων χαρτονιού GC και 6 % των ευρωπαϊκών πωλήσεων χαρτονιού GD. Εξ αυτού δεν μπορεί να συναχθεί ότι η Cascades είχε ισχνό βάρος.
- 54 Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι το κύριο κριτήριο, το οποίο δέχτηκε στην απόφασή της για να χαρακτηρίσει την επιχείρηση ως «επί κεφαλής», ήταν η ιδιότητα μέλους της PWG, πράγμα που ίσχυε για την Cascades.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

Επί του αντικειμένου της διαφοράς

- 55 Με την απόφαση του, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η δικογραφία δεν περιείχε στοιχεία σχετικά με το μερίδιο το οποίο αντιπροσώπευε, κατά την επιμέτρηση του επιβληθέντος στην Cascades προστίμου, η ατομική συμμετοχή της Duffel και της Djurafoirs στη σύμπραξη, από τα μέσα του 1986 μέχρι την εξαγορά τους από την προσφεύγουσα τον Μάρτιο του 1989. Αποφάσισε, ως εκ τούτου, «να αναπέμψει την υπόθεση στο Πρωτοδικείο, για να καθορίσει αυτό το ύψος του προστίμου με γνώμονα τα προεκτεθέντα, και να επιφυλαχθεί ως προς τα δικαστικά έξοδα» (σκέψη 82).
- 56 Με τις παρατηρήσεις τις οποίες κατέθεσαν μετά την αναπομπή της υποθέσεως στο Πρωτοδικείο, οι διάδικοι συμφωνούν ότι αυτό είναι αποκλειστικά αρμόδιο να εκτιμήσει το νέο ποσό του επιβλητέου στην Cascades προστίμου.

Επί του τρόπου επιμετρήσεως του προστίμου

- 57 Εν όψει της αναπτυχθείσας από τους διαδίκους επιχειρηματολογίας, πρέπει, ειδικότερα, να προσδιορισθεί ο τρόπος μειώσεως του προστίμου. Συγκεκριμένα, τα επιχειρήματα των διαδίκων σχετικά με τον τρόπο μειώσεως δίστανται, εφόσον ο κάθε διάδικος υποστηρίζει τη χρησιμοποίηση της δικής του μεθόδου. Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η επιλογή μεθόδου επηρεάζει άμεσα την έκταση μειώσεως του προστίμου: αναλόγως του αν επιλεγεί η μέθοδος της προσφεύγουσας ή η μέθοδος της Επιτροπής, το πρόστιμο ανέρχεται σε 11 250 000 ευρώ ή σε 14 639 400 ευρώ, και τούτο χωρίς να έχουν ληφθεί υπόψη άλλα στοιχεία δυνάμενα να επηρεάσουν το ύψος του προστίμου, τα οποία το Πρωτοδικείο θα μπορούσε να συνεκτιμήσει, δυνάμει της αρμοδιότητας του πλήρους δικαιοδοσίας την οποία του αναγνωρίζουν τα άρθρα 229 ΕΚ και 17 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων [81 ΕΚ] και [82 ΕΚ] (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25).
- 58 Κατ' αρχάς, υπενθυμίζεται ότι η προσφεύγουσα ανέλαβε την Duffel και την Djurafoirs την 1η Μαρτίου και την 1η Απριλίου 1989, αντιστοίχως (σκέψη 12 ανωτέρω).
- 59 Ακολούθως, επισημαίνεται ότι ο κύκλος εργασιών τον οποίο πραγματοποίησε κατά το 1990 η προσφεύγουσα εντός της κοινοτικής αγοράς χαρτονιού ανήλθε για την ακρίβεια σε 1 244 200 000 FRF, ήτοι σε 180 057 890 ECU, σύμφωνα με τον συντελεστή μετατροπής τον οποίο εφαρμόζει η Επιτροπή. Ειδικότερα, κατά την από 27 Ιουνίου 1991 απάντηση στην αίτηση παροχής πληροφοριών, η οποία απευθύνθηκε δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού 17, αυτός ο κύκλος εργασιών συναποτελείται από το άθροισμα των κύκλων εργασιών τους οποίους πραγματοποίησαν κατ' ιδίαν η Blendecques-La Rochette (877,5 εκατομμύρια FRF), η Duffel (180,3 εκατομμύρια FRF) και η Djurafoirs (186,4 εκατομμύρια FRF). Η διαφορά που υφίσταται μεταξύ των αριθμών αυτών και εκείνων τους οποίους χρησιμοποίησε στην επιχειρηματολογία της η προσφεύγουσα εξηγείται από το ότι τους «τρογγύλεψε» προς τα κάτω (βλ. σκέψη 36 ανωτέρω). Πάντως, το Πρωτοδικείο θα ορίσει το ύψος του προστίμου βάσει των κύκλων εργασιών που προκύπτουν από τη δικογραφία.

- 60 Τέλος, για να αξιολογηθούν τα κριτήρια τα οποία προβάλλουν οι διάδικοι, είναι αναγκαίο να υπομνησθεί ο τρόπος με τον οποίο η Επιτροπή επιμέτρησε τα πρόστιμα που περιέχονται στο άρθρο 3 της αποφάσεώς της.
- 61 Σύμφωνα με τις λεπτομερείς εξηγήσεις τις οποίες παρέσχε το 1997 απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ο βασικός συντελεστής των προστίμων τα οποία επέβαλε σε καθεμά από τις αποδέκτριες της αποφάσεως επιχειρήσεις ήταν 9 % του κύκλου εργασιών τον οποίο πραγματοποίησε καθεμά τους κατά το 1990 εντός της κοινοτικής αγοράς χαρτονιού, αν αυτές θεωρήθηκαν ως «επί κεφαλής» της συμπράξεως, μεταξύ των οποίων η Cascades, ενώ ήταν 7,5 % για τις λοιπές. Για την Cascades, η Επιτροπή έκρινε ότι η διάρκεια της παραβάσεως ήταν 60 μηνών (από τον Ιούνιο του 1986 μέχρι τα τέλη Μαΐου του 1991). Δεν της παραχώρησε καμμία μείωση λόγω συνεργασίας με τις υπηρεσίες της κατά τη διοικητική διαδικασία (αιτιολογικές σκέψεις 171 και 172 της αποφάσεως της Επιτροπής). Το επιβληθέν στην προσφεύγουσα πρόστιμο, όπως προκύπτει από αυτόν τον υπολογισμό, ανέρχεται σε 16 200 000 ECU (άρθρο 3 της αποφάσεως της Επιτροπής).
- 62 Εν προκειμένω, η γραμματική και συστηματική ερμηνεία του σκεπτικού της αποφάσεως του Δικαστηρίου, αλλά και η συμμόρφωση προς την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, επιβάλλουν να υπολογιστεί το ύψος του επιβαλλομένου στην προσφεύγουσα προστίμου βάσει του κύκλου εργασιών τον οποίο πραγματοποίησε το 1990 χάρη στις εντός της Κοινότητας πωλήσεις χαρτονιού των τριών εμπλεκόμενων μονάδων, Blendecques-La Rochette, Duffel και Djupafors, λαμβάνοντας αποκλειστικά υπόψη τις περιόδους κατά τις οποίες η διαπιστωθείσα παραβατική συμπεριφορά είναι καταλογιστέα στην προσφεύγουσα.
- 63 Συγκεκριμένα, η διατύπωση της σκέψεως 79 της αποφάσεως του Δικαστηρίου, κατά την οποία η Duffel και η Djupafors πρέπει «να ευθύνονται οι ίδιες για την παραβατική συμπεριφορά την οποία εκδήλωσαν πριν τις εξαγοράσει η αναιρεσείουσα, η οποία δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη γι' αυτήν», δεν σημαίνει ότι πρέπει καθεμά τους να τιμωρηθεί με πρόστιμο για την προ της εξαγοράς της αντίθετη στον ανταγωνισμό συμπεριφορά, αλλά απλώς και μόνον ότι ευθύνονται γι' αυτήν. Η διατύπωση αυτή σημαίνει, επομένως, με άλλα λόγια, ότι η Cascades δεν μπορούσε να θεωρηθεί ευθυνόμενη για την προ της εξαγοράς τους παραβατική συμπεριφορά (σκέψη 77 της αποφάσεως του Δικαστηρίου).

- 64 Συνεπώς, από τη διατύπωση της αποφάσεως του Δικαστηρίου δεν μπορεί να συναχθεί υποχρέωση του Πρωτοδικείου να λάβει υπόψη, κατά την επιμέτρηση του προστίμου της Cascades, το πρόστιμο το οποίο θα μπορούσε να τους επιβάλει γι' αυτόν τον λόγο η Επιτροπή. Άρα, στο Πρωτοδικείο εναπόκειται, όχι να εκτιμήσει την επίπτωση επί του επιβλητέου στην Cascades προστίμου των κυρώσεων που θα μπορούσε να επιβάλει η Επιτροπή στην Duffel και την Djurafors αν είχε εκδώσει αποφάσεις με αυτές ως αποδέκτριες, αλλά να καθορίσει το πρόστιμο της Cascades λαμβάνοντας υπόψη τη συμμετοχή στη σύμπραξη της Duffel και της Djurafors μόνο για τη μετά την εξαγορά τους περίοδο.
- 65 Περαιτέρω, σύμφωνα με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, τα πρόστιμα που επιβάλλονται σε επιχειρήσεις που έχουν μετάσχει σε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική αντίθετη προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης πρέπει να καθορίζονται κατά την ίδια μέθοδο, εκτός εάν προβληθεί αντικειμενική δικαιολογία για να μην εφαρμοστεί η μέθοδος αυτή (βλ., στην ίδια κατεύθυνση, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-280/98 P, Weig κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-9757, σκέψεις 63 έως 68, και C-291/98 P, Sargiό, Συλλογή 2000, σ. I-9991, σκέψεις 97 έως 99). Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο δεν θεωρεί ότι υπάρχει τέτοιου είδους αντικειμενική δικαιολογία, οπότε πρέπει να καθορίσει το επιβλητέο στην Cascades πρόστιμο δεχόμενο, κατ' αρχήν, τη μέθοδο την οποία εφάρμοσε η Επιτροπή σε όλες τις επιχειρήσεις στις οποίες επέβαλε πρόστιμο, που κατονομάζονται στο άρθρο 3 της αποφάσεώς της, και μάλιστα με τον ίδιο μέσο συντελεστή μετατροπής τον οποίο χρησιμοποίησε αυτή, ήτοι, για το έτος 1990, 6,91 FRF/ECU.
- 66 Κατά συνέπεια, ο υπολογισμός του επιβλητέου στην προσφεύγουσα προστίμου θα γίνει λαμβάνοντας υπόψη: για τον προ της εξαγοράς της Duffel χρόνο, ήτοι για το διάστημα από τον Ιούνιο του 1986 μέχρι την 1η Μαρτίου 1989, μόνο τον κύκλο εργασιών που πραγματοποίησε το 1990 η Blendecques-La Rochette εντός της κοινοτικής αγοράς χαρτονιού· για τον χρόνο που αντιστοιχεί στη συμμετοχή της Blendecques-La Rochette και της Duffel στη σύμπραξη, ήτοι μόνο τον Μάρτιο του 1989, το άθροισμα των κύκλων εργασιών τους του 1990 εντός της κοινοτικής αγοράς χαρτονιού· και, τέλος, για την περίοδο κατά την οποία η προσφεύγουσα θεωρείται υπεύθυνη για τη συμμετοχή της Blendecques-La Rochette, της Duffel και της Djurafors στη σύμπραξη, ήτοι από 1ης Απριλίου 1989 μέχρι τα τέλη Μαΐου 1991, τον

κύκλο εργασιών που πραγματοποιήσαν συνολικά το 1990 οι τρεις αυτές μονάδες εντός της ίδιας αγοράς.

- 67 Όσο για τον συντελεστή που πρέπει να εφαρμοστεί στους εν λόγω κύκλους εργασιών, αυτός εξαρτάται από τον χαρακτηρισμό της προσφεύγουσας ως «επί κεφαλής» της συμπράξεως, χαρακτηρισμό τον οποίο αυτή αμφισβητεί με τις παρατηρήσεις που κατέθεσε μετά την αναπομπή.
- 68 Η Επιτροπή υποστηρίζει, σχετικώς, ότι η προσφεύγουσα δεν μπορεί να αμφισβητεί τον χαρακτηρισμό της ως «επί κεφαλής» της συμπράξεως στο πλαίσιο της παρούσας μετά την αναπομπή διαδικασίας, άπαξ δεν αμφισβήτησε την κρίση του Πρωτοδικείου ως προς το σημείο αυτό στο πλαίσιο της αιτήσεώς της αναιρέσεως.
- 69 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι το Πρωτοδικείο έκρινε αφενός μεν ότι η απόφαση της Επιτροπής αιτιολογεί επαρκώς γιατί αυτή θεώρησε την προσφεύγουσα ως μία από τους «επί κεφαλής» (σκέψη 218 της αποφάσεως του Πρωτοδικείου), αφετέρου δε ότι ορθώς την είχε χαρακτηρίσει έτσι η Επιτροπή (σκέψεις 225 έως 236). Η προσφεύγουσα δεν αμφισβήτησε την περί αυτού εκτίμηση του Πρωτοδικείου στο πλαίσιο της αιτήσεώς της αναιρέσεως (βλ. ανωτέρω σκέψεις 18 έως 20).
- 70 Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου επί των πραγματικών αυτών και νομικών ζητημάτων έχει προσλάβει οριστικώς ισχύ δεδικασμένου, εφόσον τα ζητήματα αυτά πράγματι κρίθηκαν με την απόφαση του Πρωτοδικείου (βλ., στην ίδια κατεύθυνση, απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Φεβρουαρίου 1991, C-281/89, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-347, σκέψη 14, και διάταξη της 28ης Νοεμβρίου 1996, C-277/95, Lenz κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-6109, σκέψεις 50 έως 54) και δεν τίγονται από τη μερική αναιρέση της αποφάσεως αυτής του Πρωτοδικείου, η οποία αναιρέθηκε από το Δικαστήριο μόνο κατά το μέτρο που καταλογίζει στην Cascades την

ευθύνη των παραβάσεων τις οποίες είχαν διαπράξει πριν από την εξαγορά τους η Duffel και η Djurafors.

- 71 Ασφαλώς, η προσφεύγουσα, με την επιχειρηματολογία την οποία ανέπτυξε με τις παρατηρήσεις της, πειράται να αποδείξει ότι, μετά την απόφαση του Δικαστηρίου, κατά την οποία δεν ευθύνεται για τις παραβάσεις που είχαν διαπράξει πριν από την εξαγορά τους η Duffel και η Djurafors, δεν μπορεί πλέον να χαρακτηρίζεται «επί κεφαλής». Η επιχειρηματολογία όμως αυτή είναι αλυσιτελής και δεν αναιρεί τον χαρακτηρισμό της προσφεύγουσας ως «επί κεφαλής», άπαξ η απόφαση του Πρωτοδικείου επικύρωσε την περιεχόμενη στην απόφαση της Επιτροπής εκτίμηση ότι η συμμετοχή και μόνον στην PWG αρκεί για να δικαιολογήσει τον χαρακτηρισμό του «επί κεφαλής». Συναφώς, η αιτιολογική σκέψη 170 της αποφάσεως της Επιτροπής αναφέρει ότι «στους “επί κεφαλής”, δηλαδή στους μεγαλύτερους παραγωγούς χαρτονιού που συμμετείχαν στην PWG (Cascades, Finnboard, [Mayr-Melnhof], MoDo, Sargiό και Stora), πρέπει να καταλογισθεί ειδική ευθύνη. Είναι σαφές ότι αποτελούσαν τους κυριότερους φορείς λήψης αποφάσεων και τους βασικούς υποκινήτες της σύμπραξης».
- 72 Η ίδια η Cascades ανέκαθεν παραδέχτηκε ότι άρχισε να μετέχει στα διάφορα όργανα του PG Paperboard, και ειδικότερα στην PWG, από τα μέσα του 1986. Άλλωστε, με την επιχειρηματολογία την οποία αναπτύσσει στις παρατηρήσεις τις οποίες κατέθεσε ενώπιον του Πρωτοδικείου μετά την απόφαση του Δικαστηρίου, δεν υποστηρίζει ότι, πριν από την εξαγορά της Duffel και της Djurafors, δεν μετείχε στην PWG, αλλ' ότι το ήσσαν οικονομικό της βάρος πριν από την εξαγορά αυτή αποδεικνύει ότι η συμμετοχή της στην PWG δεν ήταν οικειοθελής. Τέλος, η προσφεύγουσα δεν αμφισβήτησε ούτε «τον κατ' ουσίαν αντίθετο στον ανταγωνισμό σκοπό της PWG ούτε την αντίθετη στον ανταγωνισμό συμπεριφορά την οποία διαπίστωσε η Επιτροπή» (σκέψη 225 της αποφάσεως του Πρωτοδικείου).
- 73 Επομένως, για τον υπολογισμό του προστίμου της προσφεύγουσας δεν παύει να ισχύει ο συντελεστής 9 %.

- 74 Εν όψει των κριτηρίων που έγιναν δεκτά για την επιμέτρηση του επιβλητέου στην προσφεύγουσα προστίμου (βλ. ανωτέρω σκέψεις 60 έως 73), το Πρωτοδικείο, κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας, ορίζει το πρόστιμο σε 13 538 000 ευρώ.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 75 Με την απόφασή του, το Δικαστήριο επιφυλάχθηκε ως προς τα δικαστικά έξοδα. Επομένως, σύμφωνα με το άρθρο 121 του Κανονισμού Διαδικασίας του, στο Πρωτοδικείο εναπόκειται να αποφανθεί, με την παρούσα απόφαση, επί του συνόλου των δικαστικών εξόδων που αφορούν τις διάφορες διαδικασίες.
- 76 Δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας του, το Πρωτοδικείο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα μερικώς μόνον δικαιώθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου και ενώπιον του Πρωτοδικείου κατά την κατόπιν αναπομπής διαδικασία.
- 77 Επομένως, κατά δικαία εκτίμηση των περιστάσεων της υποθέσεως, το Πρωτοδικείο αποφασίζει ότι η προσφεύγουσα θα φέρει πέντε έκτα των δικών της εξόδων και των της Επιτροπής, η οποία θα φέρει ένα έκτο των εξόδων της προσφεύγουσας και των δικών της εξόδων, στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου, περιλαμβανομένων και των της διαδικασίας ασφαλιστικών μέτρων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πρώτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ορίζει το πρόστιμο το οποίο επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με το άρθρο 3 της απόφασης 94/601/ΕΚ της Επιτροπής, της 13ης Ιουλίου 1994, σχετικά με μια διαδικασία βάσει του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (IV/C/33.833 – Χαροτόνι), σε 13 538 000 ευρώ.
- 2) Καταδικάζει την προσφεύγουσα στα πέντε έκτα των δικών της δικαστικών εξόδων και των της Επιτροπής, στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου, περιλαμβανομένων και των της διαδικασίας ασφαλιστικών μέτρων.
- 3) Η Επιτροπή φέρει ένα έκτο των εξόδων της προσφεύγουσας και των δικών της δικαστικών εξόδων, στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου, περιλαμβανομένων και των της διαδικασίας ασφαλιστικών μέτρων.

Vesterdorf

Lenaerts

Pirrung

Βηλαράς

Forwood

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 28 Φεβρουαρίου 2002.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

B. Vesterdorf